HISTORISK TIDSKRIFT
(Sweden)

128:3• 2008

De nya krigens kultur

En litteraturöversikt*

Av Mattias Legnér

Nationell säkerhetspolitik kan definieras på olika sätt, men kan enklast beskrivas som en eller flera staters åtgärder ”för att neutralisera eller möta hot utifrån”.[1] De hot som politiken söker neutralisera är antingen mellanstatliga eller sådana där staten bekämpar en icke jämbördig part som en gerilla eller terrororganisation. I stora delar av världen gäller emellertid inte längre den klassiska, västeuropeiska förståelsen av säkerhetspolitik som sedan 1800-talet har dominerat synen på väpnade konflikter. I så kallade nya krig, som behandlas i denna översikt, minskar relevansen av att se staten som en dominerande aktör inom ett territorium.

Utan att göra anspråk på att ge någon fullständig översikt över nyare forskning på området, skall här de grova dragen tecknas av vad ett urval av tongivande forskare har skrivit dels om nya krig, dels om hur dessa samt andra samtida former av våldsutövning påverkar urbana samhällen. Avslutningsvis ges några mer personliga reflektioner över forskningens värde.

Ny världsordning, gamla krig

Om aktörerna i militära konflikter inte företräder stater och inte deltar i mellanstatlig kommunikation blir den gamla säkerhetspolitiska teorin, så som den beskrivits av Nils Andrén,[2] mindre relevant att använda. Så är fallet i konflikter som drivs av olika krigsherrar som inte identifierar sig med en stat och som enligt fredsforskaren Mary Kaldor framför allt har intresse av att hålla konflikten vid liv.[3] Sådana konflikter, oavsett om dessa kallas ”nya krig” eller ges en annan benämning, har kommit att dominera krigen i världen efter det kalla krigets slut. Den kanske vanligaste invändningen mot denna tolkning

* Föreliggande text bygger på flera kurser i konflikternas historia som författaren höll vid Högskolan på Gotland läsåret 2004–2005.

1. Nils Andrén, *Säkerhetspolitik: analyser och tillämpningar*, 2 uppl, Stockholm 2002, s. 13.

2. ”Nationell säkerhetspolitik är en sammanfattande beteckning på en stats politiskt styrda aktiviteter i syfte att kunna förverkliga sina mål också i situationer där den ställs inför hot från andra aktörer, särskilt från andra stater, i det internationella systemet”; Andrén 2002, s. 16.

3. Mary Kaldor, *Nya och gamla krig: organiserat våld under globaliseringens era*, Göteborg 2000 [1999].

är rent empiriskt grundad, det vill säga att de nya krigen skall ha varit vanliga redan under 1970- och 1980-talen. Här blir det emellertid viktigt att skilja ut gerillakrig från definitionen av nya krig, eftersom staten är en framträdande aktör i gerillakrig.

I brist på mer precisa benämningar kallas ofta platserna där nya krig utspelas *failed states*, misslyckade stater. Staten som organisation har brutit samman under trycket från aktörer som kämpar om herraväldet över territoriets ekonomiska resurser. Målet för världssamfundet blir då att återupprätta staten som aktör, en jämbördig motpart att kommunicera med, i internationell politik.[4] Även efter att en stat uppenbart förlorat våldsmonopolet inom sitt territorium, fortsätter den att betraktas som legitim och fungerande av världssamfundet.

Kaldor studerar konflikten i Bosnien-Hercegovina 1992–1995 som ett nytt krig. Nya krig karakteriseras enligt henne av att statsbildningar bryter samman och slutar fungera, och därmed har det statliga territoriets suveränitet satts ifråga. Vidare präglas de av ett mycket litet deltagande av befolkningen – den allra största delen av invånarna blir flyktingar eller passiva åskådare. Produktionen i samhället blir ytterst liten eller försvinner helt eftersom infrastruktur, industri och administration slås sönder. Konflikterna karakteriseras också av att landet blir helt beroende av försörjning utifrån genom bistånd, olaglig handel och en diaspora som kan understödja släktingar och vänner i hemlandet. Slutligen är öppna strider mellan de beväpnade aktörerna mycket ovanliga eftersom dessa inte har särskilt mycket att vinna på att bekämpa varandra. I stället upprättas ett slags frontlinjer bakom vilka dessa gäng eller grupperingar kan idka beskyddarverksamhet, utpressning och smuggling.

En viktig konsekvens av statsapparatens uppluckring blir att den politiska legitimiteten upphör – folk slutar att identifiera sig med eller söka skydd hos administrationen när den inte längre fyller några funktioner. När ekonomin slås sönder kan staten inte heller finansieras: löner och förmåner kan inte betalas ut eftersom intäkter från skatter och avgifter uteblir. Korruption breder ut sig. De reguljära väpnade styrkorna upplöses och våldsutövningen privatiseras.

4. Ett nyare verk som just resonerar kring möjligheten att återupprätta stater är Simon Chesterman, Michael Ignatieff & Ramesh Thakur (red.), *Making states work: state failure and the crisis of governance*, New York 2005.

Kaldor ser kriget 1992–1995 som resultatet av en djup social och ekonomisk kris i Jugoslavien, och menar att nationalism och etnicitet inte kan förklara varför inbördeskriget bröt ut. Nationalismen, och de följande etniska rensningarna, hade sina orsaker i det samtida samhället, inte i historien,[5] och detta påstående skulle sannolikt de flesta historiker hålla med om. För att förstå konflikten bör man inte i första hand se till regionens äldre historia utan till utvecklingen efter Titos död. Kaldors tolkning förefaller därvidlag ganska konventionell och bygger på tidigare forskning.

Viktigt att påpeka här är emellertid diskrepansen mellan de nationalistiska argument som krigets aktörer använder då de spelar det etniska kortet, och den nedtoning av nationalismen som *orsak* och *förklaring* som forskare ofta vill göra. Här anknyter en samhällsvetare som Kaldor – möjligen omedvetet – till en längre tradition inom historieforskningen, där inte minst Eric J. Hobsbawm velat se nationalismen som en manipulativ kraft som tas i bruk av makthavare för att leda folket bakom ljuset och hjälper dem att förverkliga sina egentliga mål, som är maktpolitiska.[6] Hobsbawm skiljer således mellan myt och realitet, vilket skulle betyda att det bortom de nationalistiska föreställningarna finns en sanning eller verklighet som är oberoende av "myten". Detta synsätt skiljer honom från forskare som Benedict Anderson, som i stället menar att alla större gemenskaper är föreställda och således konstruerade.[7]

Etniciteternas betydelse i de nya krigen

Insikten om att allt fler konflikter styrs av regler som ligger utanför den traditionella uppfattningen om vad säkerhetspolitik är, leder till att vi på nytt måste sätta oss in i hur våld organiseras och utövas, och vilka funktioner det fyller. Krig är inte rationella på det sätt som Clausewitz ville framställa det under 1800-talet.[8] Han beskrev kriget som ett spel mellan två tydligt motsatta och identifierbara makter.[9] Konflikter kan emellertid inte endast förstås som maktpolitiska uttryck utan bör också ses som kulturella uttryck.[10] Mi-

5. Kaldor 2000, s. 45.

6. Eric J. Hobsbawm, *Nationer och nationalism*, Stockholm 1994 (1990).

7. Benedict Anderson, *Den föreställda gemenskapen: reflexioner kring nationalismens ursprung och spridning*, Göteborg 1993 (1983).

8. Om Clausewitz' tänkande, se Martin van Creveld, *The transformation of war*, New York 1991, särsk. kap. 2.

9. Carl von Clausewitz, *Om kriget*, Stockholm 1991, s. 29, 112.

10. Ett exempel är Ian Ousby, *Vägen till Verdun: Frankrike och första världskriget*, Stockholm 2003 (2002). Ett annat försök är John Keegan, *Krigets historia*, Stockholm 2005 (1993).

chael Ignatieff talar om hur olika kulturella faktorer påverkar våldet: religion, etnicitet, nationalitet, ungdomskultur, för att inte nämna perverterade manlighetsideal där våld förhärligas.[11]

Etniciteternas och den kulturella mångfaldens nya betydelse blir tydliga i Afrikaforskaren Stephen Ellis' arbete om 1990-talets inbördeskrig i Liberia, där merparten av de stridande var barn och ungdomar i ett land med mycket låg genomsnittsålder.[12] Tillgången till vapen var mycket god och den sociala situationen krisartad med fattigdom och hög arbetslöshet. Liberia är ett exempel på hur prostitution blir det enda sättet för många unga kvinnor att överleva i den nya våldsanarkin, vilket undersöks i en avhandling av Mats Utas.[13] Kriget följde etniska skiljelinjer som tillskapats efter den liberiska statens tillkomst, och utkämpades huvudsakligen i urbana miljöer i och runt huvudstaden Monrovia, i takt med att landsbygden avfolkades.

Även om vi erkänner att kulturen har en betydelse i de nya krigen råder inte någon enighet bland forskare om i vilken grad kulturella faktorer som religion och etnicitet är drivande i nya krig. Detta är kanske inte så konstigt med tanke på frågans komplexitet, men två olika linjer kan urskiljas.

En linje företräds av forskare som – uttalat eller outtalat – representerar synsättet att religion och etnicitet fungerar som ett slags fernissa i en cynisk identitetspolitik.[14] Journalisten Linda Melvern menar att folkmordet i Rwanda huvudsakligen hade sociala och ekonomiska orsaker eftersom folkgrupperna tutsi och hutu använder samma språk, kultur och religion.[15] En liknande ställning intas av hennes kollega Bill Berkeley, som driver tesen att afrikanska ledare hänsynslöst utnyttjat etniska motsättningar för att underblåsa hat och våld med målet att skaffa sig och sina grupperingar ekonomisk makt.[16] Det skulle alltså inte vara religiösa föreställningar, språk eller historia som ligger bakom en viss konflikt utan snarast kampen om makten över ekonomiska resurser.[17]

11. Micael Ignatieff, *Krigarens heder: etniska krig och det moderna samvetet*, Göteborg 1999 (1998).

12. Stephen Ellis, *The mask of anarchy: the destruction of Liberia and the religious dimension of an African civil war*, London 1999.

13. Mats Utas, *Sweet battlefields: youth and the Liberian civil war*, Uppsala 2003.

14. Kaldor 2000, s. 89f.

15. Linda Melvern, *Att förråda ett folk: västmakterna och folkmordet i Rwanda*, Stockholm 2003 (2000).

16. Bill Berkeley, *The graves are not yet full: race, tribe and power in the heart of Africa*, New York 2001.

17. T.ex. Kaldor 2000.

Varför är det ”etniska kortet” så effektivt i vissa konflikter? Och varför är vissa kulturer mindre benägna att bruka våld än andra? Den andra linjens forskare menar att den realpolitiska synen inte längre är tillräcklig för att förstå moderna väpnade konflikter. Forskare vänder sig i växande utsträckning till teorier där kultur och identitet ges stor betydelse. I det sammanhanget talas det numera ofta om ”nya krig”, men vad som är nytt med konflikterna är inte helt enkelt att sätta sig in i. Ett sätt att göra det kan vara att blicka tillbaka på historien och sätta sig in i de ”gamla krigens” karaktär. En utgångspunkt är alltså att krigens karaktär och drivkrafter har följt kulturens och samhällenas utveckling. Nya krig beskrivs i regel som gränsöverskridande och lågintensiva. De karakteriseras av att deltagarna är ovilliga att få slut på konflikten och att det våld som utövas till största del riktas mot civilbefolkningen. Det kan gå lång tid mellan sammandrabbningar och några avgörande slag utkämpas inte.

Så vad var ett gammalt krig?

Nationalstaterna skulle enligt 1600-talets stora filosofer Hugo Grotius, Thomas Hobbes och Samuel Pufendorf garantera maktbalansen i världen – utan furstar som styrde stater skulle världen förfalla i anarki där den starkes rätt rådde. Auktoriteten över krigets regelverk flyttades från påvekyrkan till den världsliga makten. Dessa tänkare ägnade energi dels åt frågan under vilka förhållanden en stat hade rätt att förklara krig, dels åt vilka lagar som skulle råda i krig.[18]

Mellan den westfaliska freden 1648 och det kalla krigets slut 1989 utövades organiserat våld huvudsakligen mellan stater där uniformerade och vältränade soldater stred mot varandra och strävade efter att skona civilbefolkningen, även om övergrepp var vanliga.[19] Konflikterna handlade ofta om kontrollen över territoriella resurser. Mellan 1989 och 1997 utkämpades 103 väpnade konflikter, men bara sex av dem var mellan två eller flera stater. De övriga 97 var regionala och inomstatliga konflikter. Här räcker säkerhetspolitikens förståelse av konflikter som huvudsakligen mellanstatliga alltså inte till.

Om vi jämför 1900-talets början med dess slut blir skillnaderna i krigföringens konsekvenser för civilsamhället slående. I dagens konflikter, brukar

18. Cecilia Hellman, ”Computer network attacks and public international law,” i Diana Amnéus & Katinka Svanberg-Torpman (red.), *Peace and security: current challenges in international law*, Lund 2004, s. 258.

19. Martin van Creveld, *The art of war: war and military thought*, London 2000.

det sägas, utgör civila 85 procent av alla dödsoffer. För ett sekel sedan var förhållandet det omvända. Under första världskriget utkämpades stora slag på platser som redan hade evakuerats på civila.

För att göra de nya krigen någorlunda begripliga behövs möjligen ett längre historiskt perspektiv än de senaste två, tre decennierna. Den tyske statsvetaren Herfried Münkler har liknat det sena 1900-talets konflikter i Afrika och Östeuropa med krigföringen i Europa före det trettioåriga krigets slut.[20] Münklers bok bygger i hög grad på fredsforskaren Mary Kaldors arbete.

Den europeiska krigföringen mellan 1450 och 1650 kännetecknades av en stor mängd deltagare – krigsherrar som inte direkt representerade en stat och vars relationer till varandra var lösliga och föränderliga. De drevs av privatekonomiska, religiösa och dynastiska intressen. Det trettioåriga kriget var i denna mening inte en enda välavgränsad konflikt, utan en komplicerad serie av regionala konflikter som gick in i varandra. Belägringar och ockupation av fortifierade städer blev centrala inslag. Inte mindre än 33 stora slag utkämpades inom ramen för trettioåriga kriget, men de ledde inte till att konflikten nådde ett slut eller ens dämpades. Civilbefolkningen led svårt i de drabbade områdena eftersom krigsherrarna bedrev ett utnötningskrig, till skillnad från 1700- och 1800-talens krig där generalerna i regel riktade in sig på avgörande drabbningar. Gränserna mellan soldater och civila var vid denna tid skarpa på ett sätt som de inte hade varit i 1400- och 1500-talens kondottiärkrig.

Nationalstatliga organisationer kontrollerar alltså inte längre ensamma våldsutövningen i världen. Detta faktum har fått Björn Hettne att tala om en *postwestfalisk ordning* som ersätter den princip för världsordningen som rått sedan mitten av 1600-talet.[21] Till den gamla världsordningen hörde staters och folks suveränitet och diplomatin som den huvudsakliga kommunikationsformen mellan staterna. I de nya krigen har diplomatin ersatts av geväret.

Idén om civilsamhället

Det finns ett idéhistoriskt spår som löpt parallellt med idén om den suveräna staten – idén om *societas civilis*, civilsamhället, ett samhälle som är grundat på lag och inte på våldsmakt. Exempelvis Kaldor och Edward Keene[22] spårar

20. Herfried Münkler, *De nya krigen*, Göteborg 2004 (2002).

21. Björn Hettne, *Från Pax Romana till Pax Americana : Europa och världsordningen*, Stockholm 2003. Hettne har förvisso inte skapat begreppet "postwestfalisk ordning", men sett från en svensk horisont är han en av dess mer artikulerade användare och uttolkare.

22. Edward Keene, *Beyond the anarchical society: Grotius, colonialism and order in world politics*, Cambridge 2002.

civilsamhällets idé tillbaka till Hobbes' kritiker. Statens legitimitet byggde ju enligt Hobbes inte på lag, utan ytterst på furstens förmåga att bestraffa och utöva våld. Men syftet med lagen är att garantera egendomsrätten för att ge individen fri- och säkerhet, i enlighet med John Lockes förvandling av den lydige undersåten till en självmedveten medborgare. Utan säkerhet ingen frihet, och därmed heller ingen egendomsrätt. Den hobbesianska anarkin har därmed infunnit sig.

Därmed tycks vi märkligt nog vara tillbaka i den traditionella säkerhetspolitikens målsättning: att ge statens befolkning frihet genom att gå in som en garant för dess säkerhet. Emellertid råder ännu ingen enighet om exakt vad de nya krigen representerar. Flera framträdande forskare betonar i stället hur svåröverskådliga och svårbegripliga dessa konflikter är. Till dessa hör förutom Kaldor och Münkler en svensk fredsforskare: Helena Lindholm-Schultz.[23]

Den asymmetriska fördelningen av makt i dessa konflikter gör dem särskilt svåra att lösa. Hur kan de olika aktörerna i en asymmetrisk konflikt identifieras och avgränsas, och vilka är de legitima ledare som kan företräda dem i förhandlingar? Antalet aktörer kan vara stort och dessutom föränderligt. I det liberianska inbördeskriget, till exempel, befann sig ett antal beväpnade grupper i strid med varandra, och ledarskapet var sällan tydligt. Formella kommunikationskanaler saknades mellan aktörerna, vilket försvårade förhandlingar. En intressant parallell till situationen i 1990-talets afrikanska konflikter är hur europeisk kolonialpolitik gav upphov till konflikter mellan vita bosättare och infödda befolkningsgrupper på samma kontinent under sent 1800-tal och början av 1900-talet.[24]

De nya krigen uppvisar fler likheter med den förwestfaliska modellen än bara civilbefolkningens lidande. Lindholm-Schultz skriver att de senaste årens konflikter i de gamla europeiska kolonialväldenas utkanter utkämpas av privata krigsherrar som agerar i en kriminaliserad och informell ekonomi. 1990-talets våld i Kosovo, Bosnien-Hercegovina och Tjetjenien blir exempel på hur konflikter blossat upp i det postkommunistiska Europas marginaler där staten visat sig vara en svag aktör.

Mary Kaldor har senare utvecklat sina tankar om världsordningen och de nya krigen.[25] Hon tecknar bilden av ett världssamfund som utvecklas i fredlig riktning genom att uppmuntra ett mer globalt medvetande bland människor.

23. Helena Lindholm-Schultz, *Krig i vår tid*, Lund 2002.
24. Mike Davis, *Svält och kolonialism: hur tredje världen underutvecklades*, Stockholm 2004 (2001).
25. Mary Kaldor, *Det globala civilsamhället: ett svar på krig*, Göteborg 2004 (2003).

Detta globala medvetande blir enligt hennes – minst sagt – optimistiska förutsägelse en reaktion på de nya krigen. Dessa konflikter utgör en baksida av globaliseringen genom att de kan bryta ut på oväntade platser och få förödande konsekvenser för en hel regions ekonomi och allmänna säkerhet. *Det globala civilsamhället* (2004) representerar mer en tänkbar, fredligare (och sannolikt utopisk) framtid än en beskrivning av den faktiska utvecklingen i världen.

Städer i krig

Det är inte bara i utvecklingsländer som statens legitimitet minskar – denna process pågår också i västvärlden. Ett exempel är ordningsmakternas fragmentering. Privatiserade polisstyrkor i form av vaktbolag och säkerhetsfirmor blir vanligare och tar gradvis över myndigheternas uppgifter. Våldsmonopolet delas upp på flera aktörer där vinstintresset blir viktigare än samhällets fred. Även i rena krigssituationer har stater börjat anlita firmor för att utföra halvmilitära uppgifter, såsom till exempel den amerikanska säkerhetsfirman Blackwater som haft en omfattande verksamhet i Irak efter den senaste invasionen.

En antologi där städernas betydelse i nationell och lokal säkerhetspolitik runt millennieskiftet för första gången behandlas på ett lödigt sätt är *Cities, war and terrorism: towards an urban geopolitics* (2004), redigerad av brittiske kulturgeografen Stephen Grahams. Den tar upp en mängd olika perspektiv på de hot som krig och terrorism utgör för det urbana samhället, och hur dessa hot – såväl föreställda som iscensatta – har bemötts. Antologin är tredelad: del 1 behandlar ämnet från en historisk och teoretisk utgångspunkt, del 2 behandlar krigföringens urbanisering, och del 3 slutligen tar upp de nya terrorhoten mot internationella storstäder. Boken innehåller inte mindre än arton bidrag från stora delar av världen, och endast några av dem kan behandlas här.

Städer har genom historien varit måltavlor i krigföring. Bibeln talar, ibland symboliskt, om intagandet och raserandet av städer. Före modern tid omgavs städer ofta av murar och skyddsanordningar för att skydda sina invånare från aggression. I senare tid kunde städer inte längre skyddas med murar och blev genom att de var centra för industriell produktion allt mer intressanta som militära mål. Från och med 11 september 2001 har städer runt om i världen utsatts för terrorattentat med katastrofala konsekvenser: Madrid, Kitaj (Bali), Moskva, London, Bombay, Karachi, Jakarta, Casablanca, Delhi, Islamabad, Riyadh, Mombasa, Kabul, Istanbul, Nairobi, Bagdad. Men även före terror-

dådet i New York var städer ömtåliga mål för asymmetriskt våld: Stephen Graham nämner kravallerna i Los Angeles 1992, USA:s blodiga intervention i Mogadishu 1993, Groznyj som krossades av den ryska militären 1996, belägringarna av Mostar och Sarajevo, och det av droghandel drivna våldet i Freetown, Bogotá och Monrovia. Våldet har sedan fortsatt med exempelvis Israels skövling av Jenin och Nablus 2002 och dess resande av en säkerhetsbarriär.[26] Det extrema våldet utövas av såväl statliga aktörer som fristående organisationer.

En tes som löper genom antologin är att det urbana civilsamhället i dag åter igen träder fram som ett geopolitiskt laddat rum. Hoten kommer inte bara utifrån. Många städer hotas av inre sammanbrott: bara under 1990-talet växte stadsbefolkningen i världen med 36 procent, med följden att nästan en miljard människor numera lever i slumförhållanden.[27] Dagens globala storstäder med sina vidsträckta slumområden där människor lever i misär och utan några framtidsutsikter utgör goda rekryteringsområden för terroristorganisationer och privatarméer.[28]

Den neoliberala globaliseringen, skriver Graham, skapar förutsättningarna för extremt civilt och militärt våld. Ett uttryck för det globala kapitalets påverkan är den amerikanska militärens sätt att försöka ta kontroll över de irakiska städerna. Enligt en ledande säkerhetspolitisk kommentator i det republikanska USA, Ralph Peter, är det ”bad for business” att tillåta anarki och därför kommer amerikansk militär att fortsätta närvara i Irak.[29] Enligt ett sådant resonemang är det inte för demokratins skull som en irakisk stat skall återupprättas utan endast för en marknad som spelar det globala kapitalet i händerna.

Sammantaget visar antologin på ett övertygande sätt hur Staden numera betraktas som ett strategiskt mål och som ett strategiskt problem inte bara i krigssituationer utan också i vardagens London, New York eller Jerusalem, där terrorhoten har lett till kraftigt ökade säkerhetsåtgärder i form av övervakning och kontroll.[30]

26. Stephen Graham, ”Introduction: cities, warfare, and states of emergency”, i Stephen Graham (red.), *Cities, war and terrorism: towards an urban geopolitics*, Oxford 2004.

27. Graham 2004, s. 7.

28. Mike Davis, *Slum: världens storstäder*, Lund 2007 (2006), kap. 2: ”Slummens utbredning”.

29. Graham 2004, s 20.

30. Se t.ex. Jon Coaffe, ”Recasting the 'ring of steel': designing out terrorism in the city of London?”, eller Peter Marcuse, ”The 'war on terrorism' and life in cities after September 11, 2001”, båda i Graham (red.) 2004.

Nya krig eller gamla?

Även om deras resonemang är lockande, kan Kaldors och Münklers beskrivning av de nya krigen framstå som svepande och stundtals svåra att skilja från traditionell krigföring. Kaldors beskrivning av konflikten i Bosnien-Hercegovina, för att nämna ett av de fall hon diskuterar, förefaller inte vara ett exempel som på bästa sätt belyser hennes påståenden om vad som kännetecknar de nya krigen. Etnicitet som bidragande orsak till politiska konflikter har haft betydelse under i stort sett alla epoker i människans historia. Historiker skulle här kunna bidra till den rent samhällsvetenskapliga tolkningen genom att erbjuda en djupare förståelse för kulturens mekanismer och skiftande betydelser, inte minst hur etnicitet och identitet har använts i konflikter.

Med tanke på den historiska terräng den nyare konfliktforskningen rör sig i, är det förvånande att så få historiker engagerat sig i diskussionen om ”nya krig” och kulturens betydelse i väpnade konflikter. Kanske beror det på en inneboende skepsis mot alla trender som påstås vara nya. Den litteratur som redogjorts för ovan är nästan uteslutande producerad av statsvetare och andra samhällsvetare. Möjligen är det så att en forskare måste vara statsvetare för att våga dra en parallell mellan 1500-talets kondottiärkrig och det avslutande 1900-talets nya krig. Men här kan historiker med sina djupare kunskaper om historiska processer och kulturella faktorer i själva verket ha en mycket viktig roll att spela.

I detta sammanhang krävs bredare grepp än vad som erbjudits av den traditionella militärhistorien med dess fokus på staters organisering av militär makt och deras upprättande av våldsmonopol.[31] Hur har samband mellan organiserad brottslighet, vapenspridning och försök att bryta ner en existerande statsapparat tagit sig uttryck? Hur stor har benägenheten varit för att ta till våld i syfte att försvara gruppintressen och identiteter? Bidrar våldet i sig till att bygga nya eller bekräfta gamla gemenskaper?

31. För ett intressant undantag, se Heikki Ylikangas, *Klubbekriget: det blodiga bondekriget i Finland 1596–97*, Stockholm 1999.